

JURIDISKA FAKULTETEN
vid Lunds universitet

Anna Johannesson

”Jag trodde att hon var vaken”

En studie av domstolars bedömning av uppsåt och grov oaktsamhet
i våldtäktsmål då målsäganden sovit

LAGF03 Rättsvetenskaplig uppsats

Kandidatuppsats på juristprogrammet
15 högskolepoäng

Handledare: Anders Sjögren

Termin: HT 2020

Innehåll

SUMMARY	1
SAMMANFATTNING	3
FÖRORD	4
FÖRKORTNINGAR	5
1 INLEDNING	6
1.1 Introduktion	6
1.2 Syfte och frågeställning	7
1.3 Avgränsningar	8
1.4 Metod och material	10
1.5 Forskningsläge	11
1.6 Disposition	11
2 VÅLDTÄKTSBROTET	12
2.1 Kort historisk tillbakablick	12
2.2 Nuvarande lagstiftning	13
3 OM UPPSÅT OCH OAKTSAMHET	14
3.1 Närmare om uppsåtets nedre gräns	14
3.2 Om (grov) oaktsamhet	15
3.3 Om uppsåtstäckning	16
4 RÄTTSFALL	17
4.1 Hovrätten för västra Sveriges dom i mål B 5544-18	17
4.2 Hovrätten över Skåne och Blekinges dom i mål B 831-19	17
4.3 Hovrätten för västra Sveriges dom i mål B 2906-19	19
4.4 Hovrätten över Skåne och Blekinges dom i mål B 3743-19	20
4.5 NJA 2019 s. 668 ”Övernattningen”	21
4.5.1 Bakgrund	21
4.5.2 Högsta domstolens bedömning	22

5 ANALYS	25
5.1 Domstolarnas bedömningar och dess (brist på) enhetlighet	25
5.2 Förarbeten och praxis	27
5.3 Avslutande slutsatser	28
KÄLL- OCH LITTERATURFÖRTECKNING	30
RÄTTSFALLSFÖRTECKNING	32

Summary

In 2018, Sweden got a new penal code regarding rape, that is based on consent. Prior to this a certain amount of force or threat was required, but now it is simply illegal to conduct a sexual intercourse or any other sexual actions included by this section, with a person that does not participate willingly. This thesis investigates judgements from the Courts of Appeal, in which it has been proven that the defendant has conducted sexual actions that this law is applicable to and the victim has been asleep and thus cannot have participated willingly. As for the Supreme Court, only one relevant judgement exists that is based on the 2018 penal code. This judgement is regarded as precedent and therefore it will also be examined whether the reasoning and assessments in the Courts of Appeal has changed because of this precedent.

Apart from the penal code and relevant judgements, guidance can also be found in literature. Based on this material, it will be investigated if the judgements are compatible with the penal code and its legislative history and what has been expressed by the legislator as to its purposes. It will also be investigated whether the judgements and its assessments are unitary and if equal cases are treated equally.

The judgements all follow the directions of the penalty code and what has been expressed by the legislator. However, remarkably different assessments are made in different cases as to what conclusions can be drawn from the facts of the case. This can be noticed both internally within the same case in different court instances as well as between different, but similar cases. The precedent from the Supreme Court does not seem to have made any difference as to these concerned cases, and more precedent is much needed.

With the changes of the penal code in 2018 a new crime was introduced, which directly translates to “negligent rape”. Normally intent is required but with this new section, rape can also be punishable by gross negligence. As for the cases that have been investigated in this thesis, it is not uncommon that it cannot be proved that the defendant knew that the victim was sleeping and therefore the defendant cannot have acted with intent. However, if the defendant suspected that the victim might be asleep but was not certain of it, this constitutes gross negligence in most cases. Therefore, this new crime is most likely to be crucial for the outcome in many cases.

Sammanfattning

Denna uppsats behandlar domar från Sveriges hovrätter gällande våldtäktsmål då målsäganden sovit då den sexuella handlingen utfördes. I fokus står hovrätternas bedömning av huruvida gärningsmannen agerat uppsåtligt, alternativt grovt oaktsamt. Enbart domar efter 2018 års lagändring beaktas. I skrivande stund finns enbart ett avgörande från Högsta domstolen som meddelats efter 2018 och berör bedömningen av uppsåt och grov oaktsamhet i ett våldtäktsmål. På grund av dess prejudicerande värde för samtliga bedömningar av detta slag, bedöms avgörandet vara relevant trots att målsäganden i det aktuella fallet var vaken. Det ses även till om hovrätternas bedömningar i ovan nämnda fall har förändrats efter Högsta domstolens avgörande.

Uppsatsens analys är baserad på ovan nämnda rättsfall samt juridisk litteratur om de aktuella bedömningsfrågorna. Uppsatsen undersöker inledningsvis om tillämpningen framstår som förenlig med lagtexten och därtill hörande förarbeten. Därefter ses även till om rättstillämpningen framstår som enhetlig och lika fall har bedömts lika. De nu aktuella domarna utgår från samma ram och strider inte mot lagtexten eller förarbetenas uttalanden. Däremot görs så pass olika bedömningar i de enskilda fallen att samma förutsättningar synes leda till olika domslut. Detta syns både vad gäller samma mål i olika instanser och vad gäller två mål med liknande händelseförlopp. Högsta domstolens avgörande verkar hittills inte ha föranlett någon skillnad vad gäller detta och det finns ett behov av fler vägledande avgöranden.

Uppsatsen behandlar även det genom 2018 års lagändring införda brottet oaktsam våldtäkt. Situationer då enbart medveten oaktsamhet kan bevisas och ej likgiltighetsuppsåt framstår som så pass vanliga att denna bestämmelse hittills framstår som en betydelsefull sådan som påverkar vilka utgången i flertalet domar.

Förord

Tack till Rasmus som stöttat mig under arbetet och som lyssnat på alla mina otaliga utläggningar om mina åsikter kring ämnet. Denna uppsats hade inte varit möjlig utan dig!

Tack till Emma, världens finaste vän. Samtalen med dig har gjort distansstudier uthärdligt och gett mig självdisciplin när jag behövt den.

Tack också till min älskade familj och alla andra nära och kära, för er förståelse när jag varit frånvarande och för den välbehövligen pausen under jul.

Tack till båda Hilda! För genomläsning, värdefulla synpunkter och moraliskt stöd.

Sist men inte minst, vill jag tacka Anders Sjögren för handledningen med värdefull input, inte minst i form av förslag på intressanta perspektiv. Det har verkligen inspirerat mig under arbetets gång!

Förkortningar

Brå

BrB

NJA

Prop.

SOU

Brottsförebyggande rådet

Brottsbalken

Nytt juridiskt arkiv

Proposition

Statens offentliga utredningar

1 Inledning

1.1 Introduktion

” [...] hon tillåter honom att följa henne hem. Eller också har hon företagit en bilfärd med honom, ev. i form av liftning. Hon tillåter och tar ev. själv initiativet till en ytterligt avancerad erotisk kontakt [...]. När slutligen genomförandet av samlaget skall påbörjas reser hon ett plötsligt starkt och då för mannen många gånger obegripligt motstånd. Han genomför därför då samlaget med mer eller mindre brutalt våld [...] Han [en engelsk författare som författaren hänvisar till, red. anm.] anser att dessa våldtäkter främst orsakas av könens bristande kunskaper om varandra — mannens bristande kunskap om kvinnans starka hämningar [...]. På samma sätt är kvinnan okunnig om att när mannen nått en stark grad av sexuell upphetsning saknar han sedan förmåga att bryta den på annat sätt än genom samlag.”¹

- Riksdagsledamot Elisabeth Sjövall år 1962

”Inledningsvis kan konstateras att det faktum att målsäganden och S-E.B. var ense om att ligga i samma säng och att de var klädda i enbart underkläder inte innebär att målsäganden deltog frivilligt också i de sexuella handlingarna.”²

- Högsta domstolen år 2019

Riksdagsledamot tillika överläkare Elisabeth Sjövall var en av de starkaste motståndarna i 1960-talets debatt om huruvida våldtäkt inom äktenskapet skulle kriminaliseras. Hon menade bland annat att kvinnans hämningar är

¹ Se Sjövall, s. 12–13.

² Se NJA 2019 s. 668 punkt 33.

betydligt starkare förankrade än mannens och därför genomförs ett normalt samlag av mannen med ett visst mått av våld.³ Kontrasterna mellan resonemangen då och nu demonstrerar tydligt hur mycket synen på sexualitet och debatten kring våldtäkt och frivilligt deltagande har förändrats på mindre än 60 år. En samtyckesreglering har diskuterats länge och när en lagändring slutligen kom till stånd år 2018, var många jurister kritiska.⁴

Vid studier av domar i våldtäktsmål, uppmärksammades snart att de enligt min mening mest tveksamma resonemangen kring uppsåt och oaktsamhet återfanns i de mål då målsäganden sovit när gärningsmannen genomfört den sexuella handlingen. Utgången i dessa mål tycktes också skilja sig mycket från fall till fall. Till exempel⁵ kan tingsrätten ha bedömt att den tilltalade agerat med uppsåt, medan hovrätten i samma mål funnit att den tilltalade varken agerat uppsåtligt eller grovt oaktsamt. Detta trots att båda instanser ansett i stort sett samma händelseförlopp vara bevisat. Därför kommer denna uppsats fokusera på dessa domar och hur domstolarnas resonemang ser ut.

1.2 Syfte och frågeställning

Denna uppsats syftar till att undersöka tillämpningen av bestämmelserna om våldtäkt samt oaktsam våldtäkt enligt brottsbalkens lydelse efter införandet av den så kallade ”samtyckeslagen” den 1 juli 2018. Det har av jurister, inte minst av domare, framhållits att lagändringen kan medföra stora tillämpningssvårigheter och att det finns ett stort behov av vägledande avgöranden.⁶ Därför syftar uppsatsen till att undersöka hur rättstillämpningen har sett ut sedan lagändringen. Detta görs inte enbart ur ett perspektiv, utan uppsatsen ser både till om tillämpningen tycks följa lagtexten och därtill hörande förarbeten samt till om rättstillämpningen framstår som enhetlig och lika fall har bedömts lika.

³ Jfr Leijonhufvud s 22.

⁴ Se avsnitt 1.2 och däri given hänvisning till Brottsförebyggande rådets rapport.

⁵ Se avsnitt 4.2.

⁶ Jfr Brottsförebyggande rådet, s. 71–80.

Uppsatsens huvudsakliga syfte är att granska domstolarnas bedömning av huruvida den tilltalade haft uppsåt eller varit grovt oaktsam, i förhållande till det faktum att målsäganden på grund av sömn inte deltog frivilligt i den sexuella handlingen.

Frågeställningar:

1. I de fall då målsäganden på grund av sömn ej deltagit frivilligt i den sexuella handlingen och domstolen har att bedöma den tilltalades uppsåt och/eller grova oaktsamhet i förhållande till att målsäganden inte deltagit frivilligt, hur har domstolarna resonerat kring denna bedömning?
2. Följer dessa bedömningar relevanta uttalanden i förarbeten?
3. Skiljer sig resonemangen åt mellan olika domar, eller finns det en enhetlig praxis?
4. Vilket genomslag har införandet av brottet oaktsam våldtäkt fått för dessa fall?
5. Vilket genomslag har NJA 2019 s. 668 fått med avseende på dessa domar?

1.3 Avgränsningar

På grund av begränsningar gällande både utrymme och tid, har vissa avgränsningar varit nödvändiga. I första hand har avgränsning skett genom att enbart domar från hovrätter och Högsta domstolen beaktas, på grund av det prejudicerande värde som inte tillskrivs tingsrätters domar. Därför beaktas inga domar från tingsrätterna. Undantag har gjorts enbart då domar från högre instans har jämförts med tingsrättens bedömning i samma mål.

Som tidigare nämnts, syftar uppsatsen till att undersöka domar då målsäganden sovit då den sexuella handlingen genomfördes. Sedan 2018 års lagändring har endast en våldtäktsdom meddelats av Högsta domstolen där

uppsåt och oaktsamhet prövas⁷. I detta mål var målsäganden vaken vid den avgörande tidpunkten, men det är ändå centralt för avgörandet hur domstolen bedömt den tilltalades uppsåt och oaktsamhet. Detta gör att prejudikatet är aktuellt för samtliga prövningar av uppsåt och oaktsamhet, inklusive i de fall som granskas inom ramen för denna uppsats.

Vad gäller det urval som måste göras på grund av den stora mängd hovrättsdomar som meddelats, har domarna först delats upp i domar före respektive efter NJA 2019 s. 668. Detta för att möjliggöra resonemang om huruvida rättstillämpningen ser annorlunda ut före respektive efter detta avgörande. Inledningsvis har de 28 domar granskats som avgjorts år 2019, men före Högsta domstolens avgörande av den 10 juli 2019. Sedan har av dessa valts ut de domar som närmare berör den bedömning som denna uppsats syftar till att undersöka. Avgränsningen innebär att uppsatsen bortser från de domar som inte behandlar detta, bland annat på grund av att beviskravet inte uppfyllts i tidigare led. Det rör sig exempelvis om domar då det inte kunnat bevisas att målsägandens deltagande inte varit frivilligt och av denna anledning har ingen bedömning av eventuellt uppsåt eller oaktsamhet gjorts.

Angående vilken eventuell påverkan Högsta domstolens dom haft för rättstillämpningen, finns som utgångspunkt de 15 hovrättsdomar där domstolen hänvisat till Högsta domstolens avgörande. Av dessa har gjorts en avgränsning på samma sätt som ovan och då enbart ett mål behandlade frågan om den tilltalades eventuella uppsåt och/eller oaktsamhet i förhållanden till att målsäganden på grund av sömn ej deltagit frivilligt, är detta mål en del av uppsatsen.

Vad gäller de utvalda domarna, kommer händelseförloppet återges så som den aktuella instansen har ansett det vara bevisat.

⁷ Se avsnitt 4.5.

Det bör påpekas att våldtäktsbestämmelsen är könsneutral, både vad gäller gärningsman och brottsoffer⁸. Det har inte tagits någon aktiv ställning till detta i uppsatsen, men samtliga mål som valts ut enligt tillvägagångssättet ovan rör fall då den tilltalade är en man och målsäganden är en kvinna.

Slutligen är mål gällande våldtäkt förenade med stora bevisvårigheter, bland annat vad gäller att bevisa gärningsmannens uppsåt alternativt grova oaktsamhet. Detta är en mycket intressant fråga som det dessvärre inte finns utrymme att redogöra för inom ramen för denna uppsats, utan det är en fråga som kräver en egen uppsats.

1.4 Metod och material

Denna uppsats baseras på en rättsdogmatisk metod, där den aktuella regeln och dess innebörd beskrivs med utgångspunkt i de svenska rättskällorna.⁹ Uppsatsens frågeställning besvaras då i första hand med hjälp av lagstiftning och rättspraxis. Sedan ses även till uttalanden i förarbeten och doktrin, vilka visserligen inte innehar samma auktoritet, men ändå innehar en rättskällestatus och ofta är mer omfattande än de två förstnämnda rättskällorna.¹⁰

Vid en rättsdogmatisk metod är det viktigt att genomförande och innehåll redovisas på ett sådant sätt att resultatet senare kan granskas.¹¹ Därför förklaras utförligt vilket material som använts, med tydliga hänvisningar så att läsaren själv kan ta del av källmaterialet och analysera huruvida de slutsatser som dras i uppsatsen om källans innehåll, enligt hens mening, är korrekta eller ej. Vidare är de avgränsningar som görs välmotiverade och det material som behandlas är inte på något sätt slumpmässigt utvalt. Däremot, på grund av den avgränsning som oundvikligen måste göras, är det viktigt att läsaren är medveten om att uppsatsen enbart är en pilotstudie där

⁸ Se avsnitt 2.2.

⁹ Jfr Nääv och Zamboni, s.21.

¹⁰ Jfr Nääv och Zamboni, s.33.

¹¹ Se Sandgren, s. 49 f.

inledande slutsatser dras och att ämnet behöver utforskas mer omfattande för att säkrare slutsatser ska kunna dras.

Till följd av den rättsdogmatiska metoden, består materialet till stor del av lagtext, rättsfall och förarbeten. Vid återgivande av rättsfall har de inblandade personernas namn anonymiserats. Detta genom att målsäganden kallas M och den tilltalade kallas T. Vidare har även juridisk litteratur använts. Den närmare beskrivningen av uppsåt och oaktsamhet är baserad på Nils Jareborg och Magnus Ulvängs bok *Tanke och uppsåt*.

1.5 Forskningsläge

De aktuella bestämmelserna i sin nuvarande lydelse trädde ikraft den 1 juli 2018 och detta innebar omfattande förändringar jämfört med dess tidigare lydelse. Därför måste framhållas att det finns ett behov av ny forskning inom detta område. Angående den nuvarande bestämmelsens genomslag, har Brå framställt en omfattande rapport som granskar samtliga domar från år 2019.¹² Behovet av en reglering baserad på frivillighet har behandlats av bland annat Madeleine Leijonhufvud¹³. Gällande bedömning av uppsåt i brottmål i stort bör nämnas Nils Jareborg, Magnus Ulväng och Petter Asp¹⁴.

1.6 Disposition

Först kommer närmare redogöras för vad en bedömning av uppsåt respektive grov oaktsamhet innebär. Sedan redovisas för de domar som valts ut enligt uppsatsens avgränsningar. Slutligen analyseras dessa domar med utgångspunkt i frågeställningarna.

¹² Se Brottsförebyggande rådet, s. 11 f.

¹³ Som exempel kan nämnas Leijonhufvud, Madeleine: *Svensk sexualbrottslag: en framåtsyftande tillbakablick*.

¹⁴ Som exempel kan nämnas Jareborg, Nils och Ulväng, Magnus: *Tanke och uppsåt*. Se även Asp, Petter, Ulväng, Magnus och Jareborg, Nils: *Kriminalrättens grunder*.

2 Våldtäktsbrottet

2.1 Kort historisk tillbakablick

Redan i de medeltida svenska lagarna fanns våldtäkt reglerat. I Magnus Erikssons landslag fanns ett krav på tolv vittnen. Om detta inte fanns kunde en häradsnämnd pröva målet, förutsatt att det fanns synliga spår såsom sönderrivna kläder eller att kvinnan hörts ropa på hjälp.¹⁵ I Magnus Erikssons stadslag fanns ett motsvarande krav, men då krävdes istället sex vittnen.¹⁶ I 1864 års strafflag relaterades våldet som gärningsmannen utövade till det motstånd som offret gjort och kraven på våld och/eller hot var höga. Till exempel krävdes betydligt kraftigare våld än vid brottet rån.¹⁷ Ett mycket stort fokus på kvinnans agerande och hennes medskyldighet fanns så sent som i SOU 1976:9. Här målades en bild upp av ”uppragningsfall” där det förutsattes att en kvinna som är ute på till exempel ett diskotek är där för att ”roa sig och träffa en karl”. Att hon söker efter sexuellt umgänge framställs som något man kan anta. Vid övergrepp har det på något sätt uppstått något missförstånd, där parterna missuppfattat varandras intentioner och det sexuella spelets regler inte följts. Efter stora protester från bland annat Brå, slopades dock denna utredning.¹⁸

Idag är frozen fright ett välkänt begrepp och det är inte främmande att en person som utsätts för ett sexuellt övergrepp kan bli paralyserad eller annars reagera med passivitet. Detta är en försvarsmekanism där offret avskärmar sig från vad som håller på att hända.¹⁹ Detta kan förutom paralysering även bero på skam eller chock. Kunskap om detta har gjort att målsägandens medskyldighet har fått allt mindre betydelse.²⁰ Under hösten 2017 spreds

¹⁵ Jfr Holmbäck och Wessén (1962) s. 191.

¹⁶ Jfr Holmbäck och Wessén (1966) s. 215.

¹⁷ Se Leijonhufvud, s. 13 f.

¹⁸ Se SOU 1976:9 s. 184 samt Leijonhufvud s. 26–29.

¹⁹ Jfr Leijonhufvud, s. 45.

²⁰ Jfr Holmgård s. 511.

metoo-rörelsen över hela världen. Sexuella trakasserier och sexuellt våld belystes med hjälp av individer som berättade om sina egna erfarenheter. Rörelsen bestod i första hand av kvinnor, icke-binära och transpersoner.²¹

Sammanfattningsvis kan sägas att det, inte särskilt förvånande finns en betydande skillnad mellan de medeltida och de nutida regleringarna av våldtäkt. Mer anmärkningsvärt är under hur kort tid den nutida synen på våldtäkt har funnits. Man behöver inte gå alltför många år tillbaka i tiden för att stöta på argument som verkar ha mer gemensamt med den medeltida synen än den nuvarande.

2.2 Nuvarande lagstiftning

Den som genomför ett samlag eller en annan sexuell handling som med hänsyn till kränkningens allvar är jämförlig med samlag, med en person som inte deltar frivilligt, döms för våldtäkt. Vid bedömningen av om målsäganden deltagit frivilligt eller ej ska det ”*särskilt beaktas om frivillighet har kommit till uttryck genom ord eller handling eller på annat sätt*”²² Om gärningsmannen otillbörligt utnyttjar att målsäganden på grund av sömn befinner sig i en särskilt utsatt situation, kan målsäganden aldrig anses delta frivilligt.²³

Den som begår en gärning enligt beskrivningen ovan, men är grovt oaktsam beträffande omständigheten att den andra personen inte deltar frivilligt, ska dömas för oaktsam våldtäkt.²⁴

²¹ Se Jämställdhetsmyndigheten.

²² Se 6 kap. 1 § BrB.

²³ Se 6 kap. 1 § BrB.

²⁴ Se 6 kap. 1 a § BrB.

3 Om uppsåt och oaktsamhet

3.1 Närmare om uppsåtets nedre gräns

Tidigare talades om tre former av uppsåt: direkt, indirekt samt eventuell uppsåt. Det sistnämnda var föremål för kritik, främst på grund av de problem som uppstod i samband med prövningen, som bestod av ett hypotetiskt prov. Debatterna resulterade i SOU 1996:185, som föreslog att uppsåtsbegreppet skulle kodifieras i brottsbalken. Förslaget avvisades dock av lagstiftaren, som lämnade frågan till rättstillämpningen att lösa.²⁵

Detta följdes upp när Högsta domstolen i NJA 2004 s. 176 bestämde hur uppsåtsbegreppet skulle formuleras. Uppsåt skulle utgöras av insiktsuppsåt, som sedan kompletteras av likgiltighetsuppsåt. Det senare utgör gränsen mellan uppsåt och medveten oaktsamhet.²⁶ I denna dom framhåller Högsta domstolen att vid en bedömning kan ses till om förverkligande av effekten, för gärningsmannen utgjorde ett relevant skäl för hen att avstå från gärningen.²⁷ Innebörden av detta framstår som identisk med vad Högsta domstolen senare fastslog i NJA 2019 s 668, att insikt om att målsäganden inte deltog frivilligt skulle inte ha avhållit gärningsmannen från att företa den sexuella handlingen²⁸. Således kan säga att denna del av NJA 2004 s. 176 har bekräftats av Högsta domstolen i NJA 2019 s. 668.

Prövningen av likgiltighetsuppsåt görs i två led. Först prövas om gärningsmannen misstänkt eller insett risken för en viss omständighet. Om detta är uppfyllt, utgör det medveten oaktsamhet. För att likgiltighetsuppsåt ska föreligga krävs också att gärningsmannen varit likgiltig inför inträffandet av en viss följd eller att en viss omständighet föreligger. Genom

²⁵ Se Jareborg och Ulväng, s.115.

²⁶ Jfr NJA 2004 s. 176, s. 194 ff.

²⁷ Jfr NJA 2004 s. 176, s. 195.

²⁸ Jfr NJA 2019 s. 668, p. 23.

detta andra led i bedömningen framkommer en avgörande skillnad mellan uppsåt och oaktsamhet; för uppsåt krävs att gärningsmannen varit likgiltig inför följden och inte enbart inför risken.²⁹

3.2 Om (grov) oaktsamhet

Vad som skiljer bedömningen åt vid uppsåtlig respektive grovt oaktsam våldtäkt, är gärningsmannens attityd i förhållande till att målsäganden inte deltog frivilligt. Vad gäller övriga rekvisit krävs uppsåt även vid oaktsam våldtäkt.³⁰

Som tidigare nämnts, görs bedömningen av likgiltighetsuppsåt i två steg. Det första steget utgör en prövning av medveten oaktsamhet. Med andra ord, om gärningsmannen misstänkt eller insett risken för att målsäganden inte deltog frivilligt, har gärningsmannen varit medvetet oaktsam i förhållande till detta.³¹ Grov oaktsamhet är i regel detsamma som medveten oaktsamhet. Det är dock enligt förarbetena möjligt att bedöma omedveten oaktsamhet som grov sådan. Detta då oaktsamheten framstår som klart klandervärd. Gärningsmannen har inte insett eller misstänkt att målsäganden inte deltagit frivilligt, men hen borde ha förstått att så var fallet. Detta krav är uppfyllt då det rimligen kunnat begäras av gärningsmannen att hen skulle ta reda på huruvida målsäganden deltog frivilligt eller ej. Detta kan göras på ett enkelt sätt, som exempel nämns att fråga eller att tänka efter. Gärningsmannen klandras i dessa fall för att hen inte bemödat sig att kontrollera de närmare förhållandena trots att det funnits starka skäl att göra det.³²

²⁹ Jfr Jareborg och Ulväng, s.119.

³⁰ Se avsnitt 2.2.

³¹ Se avsnitt 3.1.

³² Jfr Träskman och Wennberg, s. 1 (kommentaren till 6 kap. 1a § BrB) samt prop. 2017/18:177 s. 84 f.

3.3 Om uppsåtstäckning

Uppsåtet måste omfatta, ”täckas av” samtliga rekvisit.³³ Vad gäller våldtäkt, kan ur lagtexten³⁴ utläsas två huvudsakliga rekvisit. Dels ska det röra sig om ett samlag eller en annan sådan sexuell handling som omfattas av bestämmelsen. Dels ska denna handling genomföras med en person som inte deltar frivilligt. För straffrättsligt ansvar för en uppsåtlig våldtäkt krävs då, i enlighet med täckningsprincipen, att gärningsmannen haft uppsåt i förhållande till båda dessa rekvisit. Gärningsmannen ska alltså både haft uppsåt till att genomföra samlag eller annan sådan handling som omfattas av bestämmelsen samt haft uppsåt till att denna handling genomförts med en person som inte deltar frivilligt.

³³ Jfr Asp, Ulväng och Jareborg s. 323 f.

³⁴ Se avsnitt 2.2.

4 Rättsfall

4.1 Hovrätten för västra Sveriges dom i mål B 5544-18

I detta mål ansåg hovrätten det bevisat att T har penetrerat M:s vagina med sina fingrar. M deltog inte frivilligt eftersom hon befann sig i en särskilt utsatt situation på grund av sömn. T har uppgett att han trodde att M var vaken. T har fotograferat M och sedan filmat den aktuella gärningen. Det syntes på filmen att M inte reagerar när T penetrerar hennes vagina, förutom att hon svagt öppnar sina ögon. Hovrätten fastställde att det inte kan ha undgått T att M sov med hänsyn till hur nära M han varit samt den förhållandevis långa tiden för händelseförloppet. Det gick 8 minuter från att T tagit första fotot till det att han började filma. Hovrätten bedömde av den anledningen att T har haft insikt och därmed uppsåt till att M inte deltog frivilligt. Därför dömdes han för uppsåtlig våldtäkt. Denna dom har överklagats till Högsta domstolen, som beslutat att inte ge något prövningstillstånd³⁵. Hovrättens dom står därför fast.

4.2 Hovrätten över Skåne och Blekinges dom i mål B 831–19

T och M var två vänner som känt varandra en längre tid och aldrig tidigare haft något sexuellt umgänge eller på annat sätt varit något annat än vänner. De hade tidigare sovit i samma säng och inget sexuellt hade förekommit mellan dem. Den aktuella kvällen hade de festat tillsammans och båda drack alkohol. T brukade även kokain. M sov över hos T eftersom hon hade svårt att ta sig hem. Väl där bytte M till mysbyxor inne på toaletten och när de gick och la sig var M fullt påklädd. Det är utrett att T tagit av M strumpor,

³⁵ Se Högsta domstolens beslut i mål B 1058–19.

byxor och trosor och sedan genomfört ett vaginalt och därefter ett analt samlag med M. Både tingsrätten och hovrätten fann det bevisat att M sovit och vaknat först när T utförde det anala samlaget.

Tingsrätten konstaterade att T hade ett ansvar att försäkra sig om att M ville delta, inte minst då inget sexuellt förekommit mellan dem tidigare. M har sovit genom hela händelseförloppet, då T tagit av henne strumpor, byxor och trosor och sedan genomfört ett vaginalt samlag med henne. Tingsrätten menade därför att det är uppenbart att M befann sig i djup sömn. T är en vuxen person och att han inte skulle ha uppmärksammat att M befann sig i djup sömn, är så osannolikt att denna invändning kan lämnas utan avseende och bedöms vara en uppenbar efterhandskonstruktion. T har invänt att M svarat ”mm”, men tingsrätten bedömde att även om M sagt detta så måste T ha förstått och valt att ignorera att M sov. Det rör sig då inte om några dubbeltydiga signaler från M:s sida. Dessutom har T bett om ursäkt efteråt, vilket talar för att han vet att han har agerat felaktigt mot M. Därför dömdes T av tingsrätten för uppsåtlig våldtäkt.

Även hovrätten fann det bevisat att T har genomfört ett vaginalt och ett analt samlag med M som inte deltog frivilligt, då M sov. T:s invändning om att han inte förstod att M sov kan däremot enligt hovrätten inte lämnas utan avseende. För att T ska anses ha uppsåt krävs att hans uppsåt omfattat det förhållandet att M sov och inte deltog frivilligt. Hovrätten ansåg att det av utredningen inte går att dra några närmare slutsatser om huruvida M befann sig i djup sömn. M hade visserligen varit berusad och varit vaken länge, men det medför inte nödvändigtvis att det framstod som uppenbart för T att M sov.

Hovrätten argumenterade vidare att det avgörande är huruvida det är ställt bortom rimligt tvivel att T insåg risken för att M sov och var likgiltig i förhållande till detta. T har berättat att han innan samlagen påbörjats, flera gånger frågat M om hon ville ha sex med honom och M svarade då “mm”. Han hade inte genomfört samlagen om han vetat att M sov. M har bekräftat

att hon vid något tillfälle kan ha svarat “mm” på något som T sa, men att hon inte uppfattat vad hon svarade på. M har också berättat att T blev förvånad när hon vaknade och samlaget avslutades. Därför kan sägas att M:s beskrivning av T:s reaktion ger stöd åt bedömningen att T inte insåg att M sov och därmed inte deltog frivilligt. Hovrätten ansåg inte att det fanns någon utredning som motbevisar T:s uppgifter om att han inte förstått att M sov. Hovrätten bedömde det därför inte bevisat att T insåg risken för att M sov och inte deltog frivilligt. Han kunde därför inte dömas för uppsåtligt brott.

Angående grov oaktsamhet, angav hovrätten att detta i regel är medveten oaktsamhet. Medvetenheten är enligt ovan inte bevisad. Det har inte framkommit några andra omständigheter som medför att T ska anses ha varit grovt oaktsam. Därför ogillades åtalet för våldtäkt alternativt oaktsam våldtäkt i sin helhet. Denna dom har överklagats till Högsta domstolen, som beslutat att inte ge något prövningstillstånd³⁶. Hovrättens dom står därför fast.

4.3 Hovrätten för västra Sveriges dom i mål B 2906-19

I sin bedömning fann hovrätten det bevisat att T har genomfört först ett oralt och sedan ett vaginalt samlag med M, som sov. Därför har T utnyttjat att M på grund av sömn befann sig i en särskilt utsatt situation och hovrätten fann att de objektiva rekvisiten är uppfyllda. Det ansågs dock inte bevisat att T insåg att M sov. Därefter har hovrätten att avgöra om likgiltighetsuppsåt föreligger. T har berättat att M rörde sina höfter och gjorde ljud ifrån sig under oralsexet och det ansågs därför inte bevisat att han insåg risken för att M sov. Men under det vaginala samlaget låg M på rygg vänd mot honom och då måste T ha insett risken för att M sov. Det ansågs däremot inte

³⁶ Se Högsta domstolens beslut i mål B 2886–19.

bevisat att T varit likgiltig inför att M sov när han genomförde det vaginala samlaget. Han kunde därför inte anses ha haft uppsåt.

Hovrätten konstaterade vidare att bestämmelsen om grov oaktsamhet är avsedd att träffa sådana gärningar som, trots frånvaron av uppsåt, är påtagligt straffvärda. Det ska med andra ord vara fråga om en kvalificerad oaktsamhet. Grov oaktsamhet bör i regel anses föreligga vid medveten oaktsamhet, vilket motsvarar det första ledet i prövningen av likgiltighetsuppsåt. Detta betyder att kravet på grov oaktsamhet är uppfyllt då en prövning av likgiltighetsuppsåtet endast faller på grund av brister i det andra ledet, det vill säga gärningsmannen är likgiltig för risken men inte för att så är fallet. Då T insett risken har han varit grovt oaktsam vid det vaginala samlaget. Därför dömdes han för oaktsam våldtäkt. Denna dom har överklagats till Högsta domstolen, som beslutat att inte ge något prövningstillstånd³⁷. Hovrättens dom står därför fast.

4.4 Hovrätten över Skåne och Blekinges dom i mål B 3743-19

M befann sig på en efterfest hemma hos en person som M kände. I ett samtal kom det upp att M nyligen gjort slut med sin pojkvän och en annan person sa att hon behövde ligga. M sa nej och gick ut ur rummet. Senare somnade M och vaknade av att T hade samlag med henne. Hovrätten ansåg att det bevisat att T genomfört ett samlag med M medan hon sov.

Angående bedömningen av likgiltighetsuppsåt konstaterade hovrätten med hänvisning till NJA 2019 s. 668 att det avgörande är T:s faktiska inställning vid tidpunkten för gärningen och prövningen ska göras med utgångspunkt i de faktiska omständigheterna i det enskilda fallet. Det kan sägas att insikt

³⁷ Se Högsta domstolens beslut i mål B 4054–19.

om att M inte deltog frivilligt skulle inte ha avhållit T från att genomföra samlaget.

Det är ostridigt att de bara var ytligt bekanta och att T gått ut och lagt sig bredvid M i soffan efter att hon somnat. Han hade då ingen anledning att tro att M ville ha samlag med honom. M vaknade under tiden, så det ligger nära tillhands att T måste ha insett att M sov. M har själv berättat att efter hon vaknade bad T om ursäkt och sa att M hade sagt att det var okej. Hovrätten fann det osannolikt att T skulle uttala sig på det sättet rent spontant om han insett att M sov. Detta talar snarare för det T själv uppgivit om att han frågat M om hon ville ha samlag och att han uppfattat att han fått ett jakande svar. Det ansågs därför inte ställt bortom rimligt tvivel att T insett risken för att M sov och inte deltog frivilligt. Därför kunde uppsåt inte anses föreligga.

Grov oaktsamhet bör normalt anses föreligga när T varit medvetet oaktsam. Medveten oaktsamhet är inte bevisad, som konstaterats ovan. Hovrätten konstaterade sedan att det inte finns tillräckligt stöd i utredningen för att T ska kunna anses ha varit grovt oaktsam. T friades därför. Denna dom har överklagats till Högsta domstolen, som beslutat att inte ge något prövningstillstånd. Hovrättens dom står därför fast.³⁸

4.5 NJA 2019 s. 668 ”Övernattningen”

4.5.1 Bakgrund

M och T hade haft kontakt på sociala medier under en längre tid, men aldrig tidigare träffats. De hade talat om allt möjligt och T hade föreslagit att de skulle ha sex. Den aktuella kvällen skulle de träffas och M erbjöd T att sova över hos henne, då de bodde på olika orter. M skrev till T att hon inte ville ha sex och T svarade “ok” eller något liknande. När T kom till lägenheten låg M i sängen iklädd endast underkläder, under ett täcke. T la sig även han

³⁸ Se Högsta domstolens beslut i mål B 1122–20.

i sängen. Han hade endast kalsonger på sig och de hade varsitt täcke. Det är ostridigt att M förhöll sig relativt passiv under hela händelseförloppet.

I både tingsrätten och hovrätten dömdes T för uppsåtlig våldtäkt.

4.5.2 Högsta domstolens bedömning

Inledningsvis fann Högsta domstolen bevisat att T har genomfört sådana sexuella handlingar som omfattas av bestämmelsen, med M som inte har deltagit frivilligt. Angående bedömningen av de subjektiva rekvisiten, konstaterade Högsta domstolen att då gärningsmannen inser att det finns en risk att den andra inte deltar frivilligt men ändå handlar, utgör detta medveten oaktsamhet. För uppsåt krävs även att gärningsmannen är likgiltig inför att målsägandens deltagande inte är frivilligt. Det räcker inte att gärningsmannen är likgiltig inför risken att målsäganden inte deltar frivilligt. Det krävs att om gärningsmannen i ett hypotetiskt scenario haft insikt om att målsäganden inte deltog frivilligt, skulle detta inte föranlett att gärningsmannen avhöll sig från att företa handlingen. Det avgörande för bedömningen är gärningsmannens faktiska inställning vid tidpunkten för gärningen, med andra ord vad gärningsmannen vid gärningstillfället har uppfattat om relevanta förhållanden och hur han har förhållit sig till dem. Bedömningen av likgiltigheten måste ske med utgångspunkt i de faktiska omständigheterna i det enskilda fallet. Det får därför betydelse både vad som skett före och efter den aktuella handlingen samt hur parterna agerat under själva händelseförloppet.

Högsta domstolen ansåg det inte vara visat att T visste eller förstod att M inte ville ha sex. Men meddelandet M skickade tidigare innan de träffades måste dock ha gett T anledning att tro att hon antagligen inte var intresserad av att ha sex den kvällen. Detta gäller även med beaktande av att man alltid kan ändra sig gällande om man vill delta i sexuella handlingar eller inte. Därför är det visat att T när han kom till lägenheten insåg att det kunde vara så att M inte ville delta i några sexuella handlingar. T:s förklaring till varför han trodde att M ville ha sex var för att hon rullade emot honom samt att

hon lät honom fortsätta när han rörde henne och han uppfattade det som att hon hjälpte till med att ta av trosorna. Hans uppfattning stämmer inte exakt överens med M:s berättelse, men hans uppgifter enligt ovan är inte motbevisade. T har uppgett att M var passiv och när hon vände sig mot honom är han osäker på om hon sov eller ej. T:s uppgifter ger därför inte stöd för något annat än att han agerade i osäkerhet om hur situationen skulle förstås. T har berättat att han avbröt samlaget när M drog sig nedåt i sängen, eftersom han fick intrycket av att hon inte längre ville delta. Detta strider mot vad M berättat, men hennes berättelse kan inte anses motbevisa vad T sagt om skälen till att han avbröt samlaget. Detta gör att det är visat att T även efter det initiala skedet insåg risken för att M inte deltog frivilligt. Däremot så har han uppgett att han avbröt samlaget när han märkte att det inte kändes bra, därför finns det fortfarande tvivel kring huruvida T vid gärningstillfället var likgiltig inför att M inte deltog frivilligt. Därför ansåg Högsta domstolen att kravet på uppsåt ej var uppfyllt.

Angående det genom 2018 års lagändring nya brottet oaktsam våldtäkt, konstaterade Högsta domstolen att de objektiva rekvisiten är att en gärningsman genomfört ett samlag eller jämförbar sexuell handling med en person som inte deltagit frivilligt. Högsta domstolen framhävde med stöd av propositionen att bestämmelsen är avsedd att omfatta de gärningar som är påtagligt straffvärda. I första hand rör detta medveten oaktsamhet. Visst utrymme finns även att bedöma omedveten oaktsamhet som grov sådan. Mer påtagligt klandervärda fall när gärningsmannen inte misstänker, men borde misstänka att målsäganden inte valt att delta, omfattas också av straffansvaret. Medveten oaktsamhet överensstämmer med första ledet i bedömningen av likgiltighetsuppsåt, gärningsmannen misstänker eller inser risken för att personen inte deltar frivilligt. Gärningsmannen är endast likgiltig inför risken och handlar som om det vore frivilligt, men inser risken för motsatsen. Omedveten oaktsamhet å andra sidan innebär att gärningsmannen inte förstått att frivillighet inte fanns, men borde ha förstått det. Gärningsmannen klandras för att inte ha skaffat sig kunskap om hur det förhöll sig, trots att det borde ha gjorts.

Enligt domstolens bedömning i frågan om likgiltighetsuppsåt så framgår det att T insett risken för att M inte deltog frivilligt. Insikten fanns även när han genomförde de sexuella handlingarna. T har därför varit medvetet oaktsam. Medveten oaktsamhet är i regel att anse som grov. Detta är inte någon undantagssituation där den medvetna oaktsamheten inte skulle ses som grov. Tvärtom är det ett medvetet risktagande av allvarligt slag. T dömdes därför för oaktsam våldtäkt.

5 Analys

5.1 Domstolarnas bedömningar och dess (brist på) enhetlighet

I föregående avsnitt har redogjorts för resonemang kring de fall då målsäganden på grund av sömn ej deltagit frivilligt i den sexuella handlingen. I den dom som redogjordes för i avsnitt 4.1 (härefter dom 1) gick det 8 minuter från första fotot till att T började filma. Det långa händelseförloppet i kombination med att T varit nära M under tiden, gjorde att hovrätten fann att T hade ett insiktsuppsåt vad gäller det faktum att M sov. I den dom som redogjordes för i avsnitt 4.2 (härefter dom 2) har T klätt av M byxor, trosor och strumpor. Han har sedan genomfört ett vaginalt samlag med henne. M vaknade först när T genomförde ett analt samlag med henne. Detta har ansetts bevisat i både tingsrätt och hovrätt. Tingsrätten har utifrån detta dragit den fullt logiska slutsatsen att det är uppenbart att M befann sig i djup sömn. Att T som vuxen person inte skulle ha märkt att M befann sig i djup sömn kunde enligt tingsrättens mening lämnas utan avseende. Hovrättens bedömning är inledningsvis densamma som i tingsrätten. Däremot anser hovrätten att hänsyn måste tas till T:s invändning att han inte förstod att M sov. Hovrätten gör det enligt mig anmärkningsvärda konstaterandet att det inte går att dra några närmare slutsatser om huruvida M befann sig i djup sömn. Hovrätten har alltså funnit det bevisat att T tagit av M byxor, strumpor och trosor samt genomfört ett vaginalt samlag med henne, utan att M har vaknat. Men hovrätten anser inte att man utifrån detta kan dra slutsatsen att M befann sig i åtminstone relativt djup sömn. Det ges ingen motivering till varför, utan först konstateras att händelseförloppet ovan är bevisat och sedan konstateras motsägelsefullt att inget i utredningen visar att M skulle befunnit sig i djup sömn.

Detta är särskilt anmärkningsvärt i förhållande till dom 1. Även händelseförloppet i dom 2 utspelade sig under en inte obetydlig tid och T var inte bara väldigt nära M under hela händelseförloppet utan klädde också av henne och genomförde ett vaginalt samlag med henne, allt under tiden som hon sov. I dom 1 bedömdes föreligga insiktsuppsåt och i dom 2 friades helt, då varken likgiltighetsuppsåt eller grov oaktsamhet ansågs finnas. Detta exemplifierar mycket tydligt vad som framstår som en brist på enhetlighet i rättstillämpningen.

I den dom som presenteras i avsnitt 4.3 (härefter dom 3) konstaterades att M sovit, men hon har också rört sina höfter och gjort ljud ifrån sig när T utförde oralsex på henne. T har ändå ansetts vara medveten om risken att M sov då M vid det därpå följande vaginala samlaget låg på rygg och var vänd mot T. Här har alltså enbart det faktum att M låg vänd mot T räckt för att medveten oaktsamhet ska föreligga. Detta trots att T i ett inledande skede varit av uppfattningen att M var vaken och gav uttryck för frivillighet, Detta kan jämföras med när T i dom 2 trots att M uttryckt frivillighet genom att svara ”mm” på T:s fråga om samlag, men senare har T fått anledning att misstänka att M sov. Vad som framkommit gör det anmärkningsvärt att dom 2 har bedömts så pass annorlunda jämfört med dom 1 och 3.

Angående att omedveten oaktsamhet kan ses som grov, framgår detta av förarbetena. Gärningsmannen klandras för att hen inte bemödat sig att kontrollera de närmare förhållandena, trots att det funnits starka skäl att göra det.³⁹ Enligt min mening finns det mycket som talar för att T i dom 2 varit i vart fall medvetet oaktsam. Låt ändå anta att han endast varit omedvetet oaktsam, så som hovrätten kommit fram till. I detta fall finns det, framförallt med hänsyn till vad som framhävts ovan angående händelseförloppet, all anledning att i vart fall resonera kring om oaktsamheten framstår som klart klandervärd. Det inget som motbevisar T:s påstående om att han frågat M om hon vill ha sex och att hon svarat ”mm”. Dock får inte glömmas att

³⁹ Se avsnitt 3.2.

frivilligheten ska kvarstå under hela händelseförloppet och inte bara inledningsvis. T har inte efter att samlaget påbörjats gjort något för att kontrollera huruvida M var vaken och deltog frivilligt, trots att hennes passivitet och hur hon sovit genom hela händelseförloppet borde gett T anledning att misstänka att M sov och därmed inte deltog frivilligt. Det framstår som fullt rimligt att argumentera för att, om T enbart varit omedvetet oaktsam, det ändå rörde sig om grov oaktsamhet då T klandras för att inte bemödat sig att kontrollera de närmare förhållandena trots att det funnits starka skäl att göra det. Därmed inte sagt att det nödvändigtvis är ett sådant fall som utgör grov oaktsamhet, hur sådana bedömningar ska göras kommer förhoppningsvis tiden att utvisa. Syftet med detta resonemang är att framhäva hur bristfälligt det framstår att hovrätten inte resonerat i dessa banor och åtminstone argumenterat för varför de inte anser att det rör sig om grov oaktsamhet. Om inte det händelseförlopp som hovrätten funnit bevisat är sådant att det i vart fall omfattas av det aktuella undantaget, är det ytterst relevant att fundera på vad som egentligen ska omfattas och hur mycket som ska krävas.

5.2 Förarbeten och praxis

Det finns inget i de domar som nämnts som direkt strider mot lagens lydelse eller syfte enligt förarbetena. Den kritik som kan framföras handlar, som framkommit ovan, om brist på resonemang eller tveksamma bedömningar i det enskilda fallet. En stor del av redogörelsen för gällande rätt i NJA 2019 s. 668 hänvisar till propositionen och domen tycks bygga på vad som uttalats i förarbeten. Det finns inte många hänvisningar till förarbeten i hovrätternas domar, men bortsett från bedömningar i det enskilda fallet är dessa domar förenliga med innehållet både i förarbeten och i NJA 2019 s. 668.

I den hovrättsdom som återfinns i avsnitt 4.4 (härefter dom 4) hade T som utgångspunkt ingen anledning att anta att M ville ha samlag med honom.

Hovrättens resonemang om att M:s berättelse ger stöd för att T uppfattat att M sagt ja på frågan om hon ville delta i samlaget, framstår dock som motiverat rimligt. Denna dom är avkunnad efter Högsta domstolens avgörande i NJA 2019 s. 668 och hänvisar till denna. Hänvisningen görs gällande att T:s faktiska inställning vid tidpunkten för gärningen är det som är avgörande vid bedömningen av uppsåt eller oaktsamhet. Det konstateras också med samma hänvisning att bedömningen ska göras med utgångspunkt i de faktiska omständigheterna i det enskilda fallet samt att det kan sägas att insikt om att M inte deltog frivilligt skulle inte ha avhållit T från att genomföra samlaget. Inget av detta är något nytt i och med Högsta domstolens avgörande⁴⁰. Dessutom har NJA 2019 s. 668 i skrivande stund enbart hänvisats till i en dom inom den aktuella kategorin. Däremot måste lyftas fram att det självklart är relevant att undersöka om avgörandet haft betydelse inom någon annan sorts mål än just de som behandlas i denna uppsats.

Det blir tydligt genom samtliga resonemang att det inte är lätt att bevisa ett uppsåt i denna typ av mål. Då medveten oaktsamhet finns men en adekvat likgiltighet inte kan bevisas, kan som huvudregel dömas för oaktsam våldtäkt. Dessa fall hade före 2018 års lagändring lett till en friande dom. Utifrån resonemangen och utfallen i de fall som studerats, bör slutsatsen kunna dras att införandet av brottet oaktsam våldtäkt leder till ett ökat antal fällande domar.

5.3 Avslutande slutsatser

Sammanfattningsvis kan sägas att hovrätternas resonemang i de aktuella domarna i vart fall följer de ramar som utgörs av lagtexten, förarbetena och NJA 2019 s. 668. Däremot skiljer sig bedömningarna i det enskilda fallet på ett anmärkningsvärt sätt, både mellan olika instanser i samma mål och mellan olika mål med liknande händelseförlopp. Det finns en del kvar att

⁴⁰ Se avsnitt 3.

önska vad gäller behovet av en enhetlig praxis. Det mesta tyder dock på att införandet av brottet oaktsam våldtäkt kommer leda till ett ökat antal fällande domar i dessa mål. Det finns ett stort behov av vägledning i form av praxis och det enda avgörande som hittills finns från Högsta domstolen verkar inte ha gjort någon betydande skillnad i denna sorts mål.

Käll- och litteraturförteckning

Källor

Motioner i Andra kammaren, nummer 654 år 1962.

SOU 1976:9 Sexuella övergrepp.

Prop. 2017/18:177 En ny sexualbrottslagstiftning byggd på frivillighet.

Litteratur

Asp, Petter, Ulväng, Magnus och Jareborg, Nils: *Kriminalrättens grunder*. 2 uppl., Uppsala 2013.

Brottsförebyggande rådet, *Den nya samtyckeslagen i praktiken - En uppföljning av 2018 års förändringar av lagreglerna rörande våldtäkt*, Rapport 2020:6, Stockholm: Brottsförebyggande rådet, 2020, https://www.bra.se/download/18.7d27ebd916ea64de5306522c/1605178708066/2020_6_Den_nya_samtyckeslagen_i_praktiken.pdf, hämtad 2020-12-03.

Holmbäck, Åke och Wessén, Elias: *Magnus Erikssons landslag – i nusvensk tolkning*. 1 uppl., Stockholm 1962.

Holmbäck, Åke och Wessén, Elias: *Magnus Erikssons stadslag – i nusvensk tolkning*. 1 uppl., Stockholm 1966.

Holmgård, Lars: *Bevisning i brottmål*. 1 uppl., Stockholm 2019.

Jareborg, Nils och Ulväng, Magnus: *Tanke och uppsåt*. 1 uppl., Uppsala 2016.

Leijonhufvud, Madeleine: *Svensk sexualbrottslag: en framåtsyftande tillbakablick*. 1 uppl., Stockholm 2015.

Nääv, Maria och Zamboni, Mauro (red.): *Juridisk metodlära*. 2 uppl., Lund 2018.

Sandgren, Claes: *Rättsvetenskap för uppsatsförfattare: ämne, material, metod och argumentation*. 4 uppl., Stockholm 2018.

Träskman, Per Ole och Wennberg, Suzanne: *Brottsbalken – en kommentar. Del I (1-12 kap) Brotten mot person och förmögenhetsbrotten m.m.* 9 uppl., Stockholm 2019.

Övrigt

Jämställdhetsmyndigheten, #metoo. Tillgänglig på <https://www.jamstalldhetsmyndigheten.se/mans-vald-mot-kvinnor/sexuella-trakasserier/metoo> (Besökt 2020-12-14). Senast uppdaterad 2019-11-21.

Rättsfallsförteckning

Högsta domstolen

NJA 2004 s. 176.

NJA 2019 s. 668 ”Övernattningen”.

Högsta domstolens beslut av den 11 mars 2019 i mål B 1058–19.

Högsta domstolens beslut av den 1 juli 2019 i mål B 2886–19.

Högsta domstolens beslut av den 6 september 2019 i mål B 4054–19.

Högsta domstolens beslut av den 2 juni 2020 i mål B 1122–20.

Hovrätterna

Hovrätten för Västra Sveriges dom av den 7 februari 2019 i mål B 5544–18.

Hovrätten över Skåne och Blekinges dom av den 2 maj 2019 i mål B 831–19.

Hovrätten för Västra Sveriges dom av den 24 juni 2019 i mål B 2906–19.

Hovrätten över Skåne och Blekinges dom av den 5 februari 2020 i mål B 3743–19.